

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.III.30.517/2022/10. szám

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Bajnok István előadó bíró

Dr. Gáspár Mónika bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

Dr. Zumbók Péter bíró

A felperes: Hellinger Ferencné

cím4

A felperes képviselője:

Dr. Ravasz László ügyvéd

cím1

Az alperesek: alperes1

cím2 I. rendű

alperes2

cím3 II. rendű

alperes3

cím4 III. rendű

Az alperesek képviselője:

Imre Ügyvédi Iroda

cím5

ügyintéző: dr. Imre András ügyvéd) I-II. rendűért

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

I-II. rendű alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.075/2022/11-II.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 6.G.40.604/2021/33.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályon kívül helyezi és az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű és a II. rendű alperesnek együttesen 243.840 (kétszáznegyvenháromezer-nyolcszáznegyven) forint másodfokú

perköltséget és 283.360 (kétszáznyolcvanháromezer-háromszázhatvan) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az esedékesség napjáig az államnak az állami adó- és vámhatóság közzétett illetékbevételi számlájára 1.655.800 (egymillió-hatszázötvenötezer-nyolcszáz) forint meg nem fizetett fellebbezési illetéket. Az illetékfizetési kötelezettség e határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint adós és a III. rendű alperes mint adóstárs, valamint az I. és II. rendű alperes mint hitelezők között az adósok hitelkérelme alapján 2008. április 15-én közjegyzői okiratba foglalt „Ingatlan jelzáloggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés” elnevezésű kölcsönszerződés jött létre. A szerződés célja a felperesnek és a III. rendű alperesnek mint adósoknak az Erste Bank Hungary Nyrt.-vel mint hitelezővel szemben fennálló 73.822,89 svájci frank összegű kölcsöntartozása egy összegben való törlesztése volt.

[2] A kölcsönszerződés I. pontjában az I. és II. rendű alperesek egyetemlegesen arra vállaltak kötelezettséget, hogy 128.433 svájci franknak megfelelő, a hitelező által alkalmazott, 2008. április 11-én érvényes deviza vételi árfolyamon számított 20.250.000 forint összegű, svájci frankban nyilvántartott jelzáloghitelt nyújtanak az adósoknak mint egyetemleges jogosultaknak a szerződésben meghatározott feltételekkel, ingatlanon alapított jelzálogjog fedezet mellett. Az adósok egyetemleges kötelezettséget vállaltak a kölcsön és annak a szerződésben meghatározott járulékaival visszafizetésére. Az adósok tudomásul vették, hogy a szerződés alapján nyújtott kölcsön, annak ügyleti kamata és kezelési költsége, valamint a késedelmi kamat és az egyéb költségek a folyósítást követően devizában kerülnek megállapításra. A hitelezők az I. rendű alperes (a továbbiakban: Bank) által alkalmazott deviza vételi és eladási árfolyamot a bankfiókokban teszik közzé. A szerződés I.1. pontja szerint a kölcsön összegének devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, a Bank által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik, amelyről az adósokat a hitelezők a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatják.

[3] A szerződés II.2. pontjában foglaltak szerint a kezelési költséget az adósok a folyósítás napjától kötelesek a hitelezők részére megfizetni, amelynek esedékességhozzájárulása az adósok egyetemleges kötelezettséget vállaltak. A folyósítástól számított hatodik hónapot követően alkalmazandó kezelési költség mértékét az Ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj- és költségfeltételeiről szóló Hirdetmény

tartalmazza, az adósok egyetemlegesen az abban meghatározott mértékű kezelési költséget kötelesek a hitelezőnek megfizetni. A szerződés tartalmazta azt, hogy a kezelési költség mértéke a szerződés megkötésekor évi 2,040%.

[4] A szerződés V.4. pontjában foglaltak szerint az adósok és a zálogkötelezett a szerződés aláírásával tudomásul vették, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Az adósok és a zálogkötelezett kijelentették, hogy tudomásuk van arról, hogy a szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a Bank által alkalmazott forint/deviza árfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vették, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Az adósok kijelentették, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték.

[5] A felperes és a III. rendű alperes által a szerződéshez kapcsolódóan aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat az alábbiakat tartalmazta: „Alulírottak jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul vesszük, hogy az alperes1, illetve az alperes2 az általunk forintban igényelt, de devizában nyilvántartott lakás- és jelzálog típusú kölcsön összegét forintban folyósítja. A folyósított összeg a folyósítás napján érvényes, az alperes1 által alkalmazott deviza vételi árfolyamon kerül kiszámításra. A kölcsön törlesztése forintban történik. Az egyes törlesztőrészek forint összege az alperes1 által alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján kerül meghatározásra. Tudomással bírnunk arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról napra változik (euró esetében meghatározott +/- 15%-os sávban, svájci frank és japán jen esetében pedig bármilyen irányban és bármilyen mértékben) ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztő részlet forint összege előre nem megállapítható. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztő részek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vesszük, hogy az igényelt kölcsön törlesztéséül szolgáló lakossági folyószámlán – a kölcsönszerződésben szereplő devizanem állandó változására figyelemmel – olyan forint összeget kell biztosítanunk, amelyből az alperes1 az esedékesség időpontjában le tudja vonni az aktuális törlesztőrészlet összegét. Amennyiben az esedékesség napján a törlesztőrészlet megfizetéséhez szükséges fedezet nem áll a kölcsönszerződéshez kapcsolódó lakossági folyószámlán rendelkezésre, az alperes1 a hátralékos követelés késedelmi kamattal növelt forint összegét későbbi időpontban is jogosult a banknál vezetett lakossági folyószámlánkról beszédni. A hátralékos követelés késedelmi kamattal növelt forint összege a beszédés napján, az alperes1 által alkalmazott deviza eladási árfolyamon kerül megállapításra. (...) Kijelentjük, hogy a fentiekre figyelemmel a devizában nyilvántartott kölcsön folyósítását úgy kérjük, hogy az árfolyamváltozásokból eredő kockázat jellegét megértettük, a felmerülő kockázatot viseljük. Kijelentjük továbbá, hogy az OTP Bank Nyrt.-vel szemben, az általa alkalmazott deviza vétel és eladási árfolyamok változásának kockázatából eredően igényt nem érvényesítünk.”

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[6] A megismételt elsőfokú eljárásban a felperes módosított keresetében az árfolyamkockázat viselését korlátlanul rá hárító általános szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a szerződés érvénytelenségének megállapítását, emellett a kezelési költségre vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelensége miatt azok érvénytelenségének a megállapítását kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209. § (1) bekezdése alapján. Az érvénytelenség jogkövetkezményként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte 180 forint/svájci frank maximált árfolyammal, 2008. április 15-től 4,95 %-os, 2015. február 1-től a 2014. évi LXXVII. törvény (DH3 törvény) 11. § (1)-(6) bekezdése szerinti ügyleti kamattal, a kezelési költség fizetését előíró általános szerződési feltételek kiejtésével azzal az eredménnyel, hogy az alperesekkel szemben fennálló tartozása az érvényessé nyilvánított szerződés alapján 1.655.349 forint. A III. rendű alperest mindezek tűrésére kérte kötelezni.

[7] Az I. és II. rendű alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

[8] A III. rendű alperes nem tett nyilatkozatot.

Az elsőfokú ítélet és a másodfokú közbenső ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában rögzítette, hogy a peres felek a régi Ptk. 523. §-a és 685. § e) pontja szerinti fogyasztói bankkölcsönszerződést kötöttek. Ennek tartalmából kiindulva azt vizsgálta, hogy az adós fogyasztói minőségére tekintettel elvárt különös előírások érvényesülése megállapítható-e. Megállapította, hogy az alperes üzletszabályzata, mint általános szerződési feltétel a régi Ptk. 205/A. § (1)-(3) bekezdése és a 205/B. § (1) bekezdése alapján a felek között létrejött deviza alapú kölcsönszerződés részévé vált. Idézte a régi Ptk. 205. § (3) bekezdésében, a 209. § (1), (2) és (4) bekezdésében, a 209/A. § (2) bekezdésében és a 237. § (2) bekezdésében, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 203. § (6)-(7) bekezdésében, a 6/2013. számú PJE határozatban és a 2/2014. számú PJE határozatban foglaltakat.

[10] Az árfolyamkockázat viselését a felperesre hárító általános szerződési feltétel tisztességtelenségére alapított keresettel kapcsolatban megállapította, hogy e feltételeket a szerződés V.4. és III. pontja tartalmazza. Kifejtette, hogy a perben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján, a 2/2014. számú PJE határozat III. pontjára is figyelemmel az I. és II. rendű alpereseknek kellett bizonyítaniuk, hogy a fogyasztó felperesnek az árfolyamkockázatra vonatkozóan a régi Ptk. 205. § (3) bekezdésének, az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésének és a 2/2014. PJE határozatnak megfelelő tájékoztatást megadták. A tájékoztatás értékelése körében figyelembe vette az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-26/13. számú, a C-186/16. számú, a C-51/17. számú és C-227/18. számú határozataiban a szerződéses feltételek átláthatóságával, világos és érthető megfogalmazással összefüggésben kifejtetteket is.

[11] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást az írásba foglalt szerződés tartalmából kiindulva vizsgálta, mert a felperes nem tudta bizonyítani azt a tényállítást, hogy a közjegyzői okiratba foglalt, egyértelműnek és világosnak tűnő V.4. pontba foglalt szerződéses

kikötés ellenére az ügyletkötésnél eljáró ügyintéző arról tájékoztatta őt, hogy a perbeli kölcsönnek valójában nincs deviza kockázata, és nem kell attól félni, hogy az árfolyamváltozás kapcsán a felperes fizetési kötelezettsége megnő.

[12] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás világos és érthető voltának vizsgálata során a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma és a szerződés V.4. pontjában foglaltak alapján azt állapította meg, hogy az azokban foglaltak félreérthetetlenül kifejezésre juttatják a kockázat korlátlanságát és azt, hogy annak vagyoni hatásait teljes mértékben az adósok viselik. A kockázatfeltáró nyilatkozatban a leendő adósok tudomásul vették azt is, hogy az árfolyamkockázatot a hitelező olyan jelentősnek ítéli, hogy a kölcsön összegét jelentősen meghaladó jelzálogfedezetet igényel tőlük. A tájékoztató kifejezetten felhívja a figyelmet az árfolyamkockázat súlyára akkor, amikor közli, hogy a hitelező épp ez okból követeli meg a kölcsön összegét jelentősen meghaladó jelzálogfedezetet. Rendezi azt az esetet, amikor az adós tartozása meghaladja a hitel összegét, ezért az adósok nem számolhattak azzal, hogy a részletek csak korlátozottan emelkedhetnek.

[13] Megállapította, hogy a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint az átlagos fogyasztó számára az alkalmazott kifejezések világosak és érthetőek, különösebb megfontolást nem igényelnek. A kockázat kifejezés önmagában, mindenféle jelző nélkül is az átlagostól hátrányos irányban eltérő veszélyre utal. Ez alkalmas arra, hogy minden fogyasztó számára teljesen világossá tegye azt, hogy a törlesztőrészletek forintban fizetendő összegének változása számára jelent terhet. A tájékoztatás tartalmazza az árfolyam kifejezést is, amely a forint és a szerződött idegen deviza egymáshoz képesti értékváltozását jelöli. Az ilyen változásnak eleve nincsen határa, maga a kikötés ilyen határ meg szabására nem utal, amiből egyenesen következik, hogy a kockázat határ megvonása nélkül terheli az adóst. A szerződés kifejezetten is rögzíti, hogy e kockázat vagyoni hatásait teljesen az adós viseli. Mindennek megértése „az elolvasásával megvalósul” az átlagos fogyasztó számára, a szerződés V.4. pontja nem tartalmaz csak szakemberek számára érthető fogalmakat, melyek e tény felismeréséhez szükségesek lennének.

[14] Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a szerződést a felperes a korábbi deviza alapú hitelének kiváltása céljából kötötte, így a kockázatokról tapasztalatokkal rendelkezett.

[15] Mindezek alapján azt állapította meg, hogy a hitelezők tájékoztatása megfelelt a 2/2014. PJE határozatban meghatározott szempontoknak. Abból a fogyasztó számára felismerhető volt, hogy az ügylet magában hordozza azt, hogy az árfolyam kedvezőtlen változása esetén a fizetendő részletek megemelkednek, és ez őt terheli. A felperes a hitelezőktől kapott egyértelmű és világos tájékoztatásra tekintettel nem gondolhatta alappal, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy hogy az őt korlátozott mértékben terhelné. A felperes számára egyértelműen felismerhető, világosan érthető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, hogy az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincsen felső határa. A tájékoztatás megfelelt az EUB C-227/18. számú és a C-776/19.-782/19. számú egyesített ügyekben kifejtett szempontoknak, és a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe. I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatában (a továbbiakban: JPE határozat) foglalt szempontoknak.

[16] A felperesnek adott tájékoztatás megfelelő idejével kapcsolatban értékelte, hogy a perben rendelkezésre álló kölcsönkérelem szerint a szerződéskötés előtt két-három héttel a felperes úgy nyilatkozott, hogy megismerte a devizakölcsön kockázatait, amelyet a tájékoztató részletez. Kiemelte, hogy a felperes a perben ugyan azt állította, hogy nem állt elegendő idő rendelkezésére arra, hogy a szerződést áttanulmányozza, de a személyes meghallgatása során azt adta elő, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a szerződés megkötése előtt terjesztették elé aláírásra, továbbá, hogy azt aláírása előtt nem olvasta el. Ez utóbbi körülményt a felperes kockázata körébe tartozóként értékelte. Figyelembe vette, hogy a közjegyzői okirat nem utal arra, hogy a szerződésnek melléklete lenne. Megállapította, hogy az alperesek által csatolt árfolyamkockázati tájékoztató tartalmazza a két adós aláírását, de keltezését nem, és az okirat első lapján feltüntették, hogy „2. számú melléklet.” Mindezek alapján azt vizsgálta, hogy a keltezés nélküli árfolyamkockázati tájékoztatás az alperes állításának megfelelően a hitelbírálati dokumentáció része-e, azaz ilyen módon igazolt-e, hogy annak aláírására a szerződéskötés előtt került sor a felperes és a III. rendű alperes részéről.

[17] A rendelkezésre álló bizonyítékokat mérlegelve tényként azt állapította meg, hogy a felperes a III. rendű alperessel egyidejűleg, a hitelkérelem benyújtása során és a szerződéskötés előtt írta alá a kockázatfeltáró nyilatkozatot. Az ügyféltájékoztatót a szerződés árfolyamkockázatáról szóló tájékoztatás részének tekintette. Megállapította, hogy az adós a szerződést aláírta, tehát el is olvasta. A bizonyítékok mérlegelésével összefüggésben kifejtette, hogy a perben nem volt vitatott, hogy a felperes a hitelkérelemhez tartozó iratokat a szerződéskötés előtt nyújtotta be a hitelezőnek, továbbá az sem, hogy ezen iratok benyújtása nélkül kizárt volt a felperes hitelkérelmének kedvező elbírálása. Azt is a mérlegelés körébe vonta, hogy a felperes a korábbi deviza alapú hitelét kívánta kiváltani az I. és II. rendű alperesektől felvett kölcsönrel. Az I. és II. rendű alperes által rendelkezésre bocsátott hitelkérelmi dokumentációval kapcsolatban megállapította, hogy az okiratok egy részén nincs keltezés, más részük 2008. február 29. és március 26. közötti, a perben nem érdekelt harmadik személyek általi keltezését tartalmaz. E keltezéseket a szerződés keltével, a hitelkérelem elnevezéséből adódó funkciójával és a hitelező nem vitásan e dokumentumok alapján hozott, szerződéskötésre irányuló döntésének nem vitatott megelőző időpontjával összevetve arra következtetett, hogy a tájékoztatót a felperes a III. rendű alperessel egyidejűleg, a kölcsönszerződés megkötése előtt írta alá. Ebben a körben nyomatékkal vette figyelembe, hogy a felperes a perbeli személyes meghallgatásán maga nyilatkozott úgy, hogy a tájékoztatót a szerződéskötés előtt írta alá, és a bíróság 2017. január 27-i felhívásában megszabott határidőn belül sem tette vitássá az alperesek erre vonatkozó tényállítását. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az I. rendű alperes tanúként kihallgatott hitelügyintézője (T. V. M. E.) vallomása szintén cáfolta a felperes későbbi tagadását. Nem tulajdonított jelentőséget annak a körülménynek, hogy az I. rendű és a II. rendű alperesek előadása szerinti a hitelkérelmi dokumentáció több más irat mellett tartalmaz 2. és 3. számú mellékletet, de 1. számút nem.

[18] Mindezek alapján az EUB C-26/13. számú határozatában és C-76/19. számú ügyben hozott ítélete 89. pontjában kifejtetteket figyelembe véve megállapította, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást a hitelező a szerződéskötés előtt, időben jól elhatárolhatóan megadta, az ügyféltájékoztató felperes által igazolt átvételével. Ennek figyelmes áttanulmányozását a felperes saját kockázatára mellőzte. Az árfolyamkockázat viselését korlátlanul a felperesre hárító általános szerződési feltétel tisztességtelenségét ezért nem állapította meg.

[19] A kezelési költség felszámítására vonatkozó szerződési feltételekkel kapcsolatban az EUB C- 621/17. számú ítélete 48. pontjában és a BH2020. 180. számon közzétett eseti döntésben foglalt szempontok alapján azt vizsgálta, hogy az azokban foglaltak megfelelnek-e a világos és érthető megfogalmazás (átláthatóság) követelményének, továbbá a jóhiszeműség és az egyensúly elvének. Rögzítette, hogy a szerződés II.2. és II.3. pontjai tartalmazzák, hogy a kezelési költség fizetendő mértékét a hirdetmény tartalmazza, vastaggal szedetten rögzítve annak szerződéskötéskori mértékét, kiemelve, hogy az a hetedik hónaptól változó mértékű. A kikötést a szerződéskötéskor hatályos jogszabályok lehetővé tették. A régi Hpt. 2. számú mellékletének I.10.3. pontja szerint a hitel és pénzkölcsön nyújtására irányuló pénzügyi szolgáltatási tevékenység magában foglalja egyebek mellett a hitelképesség vizsgálatával, a hitel és kölcsönszerződések előkészítésével, a folyósított kölcsönök nyilvántartásával, figyelemmel kíséréssel, ellenőrzésével kapcsolatos intézkedéseket is. Az ezzel szükségképpen együtt járó, a hitelező oldalán felmerülő költségeket a felek megállapodásuktól függően a szerződéses kamat mértékében, vagy külön díj, jutalék formájában egyaránt érvényesíthetik. A szerződés a kezelési költség mértékét, vetítési alapját és elszámolásának devizanemét is meghatározta. A hiteldíj elemeinek tételes meghatározásával elhatárolta a hitelező által felszámított további költségelemeket. Ebből következően a kifogásolt rendelkezések megfelelnek az átláthatóság követelményének, mert nyelvtani szempontból érthetően határozzák meg a felperes számára az őt érintő kötelezettséget. A felperes így tisztában volt az ebből eredő fizetési kötelezettségének mértékével, és értékelhette annak gazdasági hatását is. A kezelési költségre vonatkozó szerződési feltételek a jóhiszeműség követelményét sem sértik, mert nem állapítható meg, hogy a hitelező – az EUB C-415/2011. számú ítélet 69. pontjában foglaltak értelmében vett – tisztességes és méltányos eljárása esetén, egyedi tárgyalást követően a felperes ne fogadta volna el ezeket a feltételeket. Kiemelte, hogy nem állapítható meg, hogy a hitelező úgy számított fel ellenszolgáltatást az adós terhére, hogy azzal szemben nem állt banki szolgáltatás, avagy a szolgáltatás mibenléte nem világos, nem érthető.

[20] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság kijavított közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy a peres felek között 2008. április 15-én létrejött „ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog-típusú hitel kölcsönszerződés” elnevezésű kölcsönszerződés érvénytelen. A határozat indokolása szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetésekkel és érdemi döntésével nem értett egyet.

[21] Rögzítette, hogy a felperes két okra hivatkozva állította, hogy a szerződésnek az árfolyamkockázatot rá hárító kikötései tisztességtelenség folytán érvénytelenek. Egyrészt arra hivatkozott, hogy nem kellő időben kapott tájékoztatást az árfolyamkockázatról, másrészt azt állította, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatások tartalma nem volt kellően világos és átlátható, azok tartalma nem felelt meg a fogyasztókkal kötött szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvben (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) foglaltaknak és annak értelmezése során az EUB joggyakorlatában kidolgozott követelményeknek. Ezért egyrészt arról kellett döntenie, hogy az alperesek részéről az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásra olyan időpontban került-e sor, amely a fogyasztó felperes számára lehetővé tette a tájékoztató és erre tekintettel a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezéseinek a megértését és megfontolását. Ezen túlmenően vizsgálandó volt, hogy a felperes világos, érthető és átlátható, a 6/2013. PJE és a 2/2014. PJE határozatokban, és az EUB joggyakorlatában megfogalmazott szempontoknak

megfelelő tájékoztatást kapott-e az alperesektől a szerződés alapján őt terhelő árfolyamkockázatról. Bármelyik követelmény teljesülésének hiánya az árfolyamkockázat felperesre történő áthárításáról szóló általános szerződési feltételek tisztességtelenségét eredményezi.

[22] Azt, hogy a felperes kellő időben kapott-e tájékoztatást az árfolyamkockázatról és annak rá háruló gazdasági következményeiről, az EUB C-51/17. számú ítéletének 76. pontjában és a C-26/13. számú ítéletének 67. és 70. pontjában megfogalmazott szempontok alapján kellett megítélni. Az EUB által itt megfogalmazottak szerint a kellő idő annak biztosítását jelenti, hogy a fogyasztó ténylegesen megismerhesse a szerződés összes feltételét annak érdekében, hogy azok valós ismerete alapján dönthessen a feltételek elfogadásáról.

[23] A felperes következetesen állította, hogy nem állt rendelkezésére kellő idő az árfolyamkockázat valós voltának, mértékének és következményeinek a felmérésére és megértésére, mert a szerződés megkötését megelőzően kellő időben nem kapta meg az árfolyamkockázatról szóló írásbeli tájékoztatást. Az elsőfokú bírósághoz 2021. október 19-én benyújtott beadványában azt állította, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot csak a szerződés aláírása után adta át részére a közjegyző, azt akkor írta alá, az okiraton ezért nincs dátum. Ezzel ellentétben az alperesek arra hivatkoztak, hogy a hitelkérelemi dokumentáció részeként átadták a felperesnek a kockázatfeltáró nyilatkozatot.

[24] A felperes a 2017. április 28-án tartott tárgyaláson személyesen azt adta elő, hogy több hónapos egyeztetés előzte meg a kölcsönszerződés megkötését, amelynek során a hitelügyintéző különböző törlesztési táblázatokat nyomtatott ki, de megtagadták, hogy a kölcsönszerződés tervezetét megnézze. Úgy nyilatkozott, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a közjegyzői okiratba foglalt szerződés aláírása előtt írták vele alá. Az elsőfokú eljárás során benyújtott beadványaiban arra hivatkozott, hogy a fenti tárgyalás anyagáról készült jegyzőkönyvben „elírás – tévedés van rögzítve”, mert a kockázatfeltáró nyilatkozatot a szerződés aláírását követően íratta alá vele a közjegyző. Állította azt is, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat aláírására nem volt idő. A hitelügyintéző tanúvallomása szerint nem volt arra lehetőség, hogy a felperes a szerződéstervezetet megtekintse, azt jellemzően a szerződéskötés napján reggel nyomtatták ki. Általában a hitelügyintézéssel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy átadták a kockázatfeltáró nyilatkozatot, azt alá kellett írni az ügyféllel.

[25] A másodfokú bíróság a felek előadását és a rendelkezésére bocsátott bizonyítékokat az elsőfokú bíróságtól eltérően úgy értékelte, hogy az I. és II. rendű alperesek nem tudták bizonyítani, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a hitelkérelmi dokumentáció részeként átadták a felperesnek. A felperes ezt következetesen vitatta. A keltezés nélküli okirat és T. V. M. tanú vallomása – amelyben általában nyilatkozott úgy, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a hitelügyintézés során adták át az ügyfélnek – ezt nem támasztotta alá. A perben így való tényként a felperes 2017. április 28-án tett személyes előadásával megegyezően azt lehetett megállapítani, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát a közjegyző előtt történt szerződéskötés során ismerte meg a felperes.

[26] Önmagában abból a tényből, hogy a felperes a szerződéskötéssel egyidejűleg kapott tájékoztatást az árfolyamkockázatról, nem következik, hogy az nem felelt meg a kellő időben nyújtott tájékoztatás követelményének. Kizárólag a jogvitában felmerülő egyedi körülmények

mérlegelésével lehetett állást foglalni abban a kérdésben, hogy kellő időben történt-e a tájékoztatás annak ellenére, hogy a fogyasztó felperes a szerződés megkötésével egyidejűleg kapott tájékoztatást az árfolyamkockázatot rá hárító általános szerződési feltételekről és az árfolyamkockázatból rá háruló gazdasági következményekről.

[27] Ennek során azt kellett vizsgálni, hogy a szerződéskötés folyamatában elegendő idő állt-e rendelkezésre ahhoz, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélendő felperes számára lehetőséget biztosítson az információs aszimmetria kiküszöböléséhez. A felperes személyes előadása, a perben meghallgatott tanú vallomása, továbbá a szerződésben és a külön iratban adott tájékoztatás tartalma és azok időpontja alapján a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az adott körülmények között a felperes számára nem állt elegendő idő rendelkezésre a szerződésekhez kapcsolódó árfolyamkockázat mibenlétének és a kockázat gazdasági következményeinek a megismerésére és megértésére. A perben nem merültek fel olyan körülmények, amelyek a felperes előadását cáfolták, kétségbe vonták volna. Sem a felperes személyes meghallgatásán, sem a szerződéskötés során eljáró tanú kihallgatásán nem lehet a felperes érvelésével ellentétes következtetésre jutni, sem esetleges korábban kötött deviza alapú szerződésből származó megfelelő tapasztalatra nem volt peradat.

[28] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően azt állapította meg, hogy a felperesnek nem állt elegendő idő a rendelkezésére a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat mibenlétének és a kockázat gazdasági következményeinek a megismerésére és megértésére. Az árfolyamváltozással kapcsolatos összetett kockázat megértéséhez és mérlegeléséhez szükséges, a szerződéskötést megelőzően rendelkezésre álló kellő idő hiányában a szerződésnek az árfolyamkockázatot a felperesre hárító általános szerződési feltételei attól függetlenül tisztességtelenek, hogy az I. és II. rendű alperes által az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás egyébként tartalmilag megfelelő volt-e.

[29] A másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával sem, hogy az I. és II. rendű alperes a 2/2014. PJE határozatban és az EUB joggyakorlatában felállított követelményrendszernek megfelelő, átlátható tájékoztatást adott a felperesnek az árfolyamkockázat viselése alapján a felperesre háruló gazdasági következményekről.

[30] Rögzítette, hogy a kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázatnak a felperesre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátatlansága olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalások tisztességtelensége vizsgálható. Ezzel kapcsolatban a másodfokú bíróság figyelembe vette a 2/2014. PJE és 6/2013. PJE határozatban kifejtetteket, továbbá az EUB joggyakorlatában (különösen a C-26/13., C-186/16., C-51/17., a C-227/18. és C-776/19–C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott határozataiban) megfogalmazott, a fogyasztóval szemben alkalmazott általános szerződési feltételekben az árfolyamkockázatra vonatkozó világos, érthető és átlátható tájékoztatás követelményével kapcsolatos szempontokat.

[31] Az I. és II. rendű alperes arra hivatkozott, hogy a külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozatban és a szerződés V.4. pontjában megfelelő tájékoztatást adtak a

kölcsönszerződésben rejlő árfolyamkockázatról, annak mibenlétéről. Azt nem állították, hogy a képviseletükben eljáró személy az írásban adott tájékoztatáshoz képest további tájékoztatást adott volna a felperesnek. Mindezek alapján a másodfokú bíróság az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozatok és a szerződés tartalmának tulajdonított jelentőséget az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás vizsgálatára során.

[32] Ezek elemzésével arra jutott, hogy az I. és II. rendű alperesek által adott tájékoztatás nem hívja fel a felperes figyelmét kellő súllyal az árfolyamváltozás kockázatára, abból csak kikövetkeztethető, hogy van ilyen kockázat. Nem ismerteti azonban, hogy a kockázat miben áll, az árfolyamváltozás milyen hatást gyakorol a felperes kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségére, az árfolyam különböző változásai esetén miként változnak a törlesztőrészek, a fennmaradó tőketartozás összege. A tájékoztató nem tér ki a felperes fizetési kötelezettségének a kitettsége az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására, és az együttesen bekövetkező változások következményére. A felperes lényegében a devizakölcsön jellegéről kapott tájékoztatást, de arról, hogy a nagymértékű súlyos változásnak reális esélye van, nem.

[33] Ezt támasztja alá, hogy a becsatolt iratok szerint a hitelezők képviselője a szerződéskötést megelőzően adott tájékoztatás során olyan hitelajánlatot bocsátott a felperes rendelkezésére, amelyben a kölcsön törlesztését, a felperes által visszafizetendő összeget a futamidő végéig 150 forint/svájci frank árfolyammal számolva mutatta be. A másodfokú bíróság a régi Ptk. 209. § (2) bekezdése alapján értékelendő körülmények között figyelembe vette az is, hogy az I. rendű alperes elnök vezérigazgatója 2008. februárjában maga is úgy nyilatkozott, hogy túlzóak az állami aggodalmak a deviza alapú hitelezés kockázataival kapcsolatban.

[34] Mindezeket értékelve a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a kölcsönszerződéshez kapcsolódóan az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás tartalma nem felel meg a vele szembeni elvárásnak abban az értelemben, ahogyan azt a JPE határozat elvi tartalma előírja. Megfelelő tájékoztatás hiányában nem tekinthetők érthetőnek és világosnak az árfolyamváltozás kockázatát korlátlanul a felperesre hárító szerződéses feltételek, ezért vizsgálható ezek tisztességtelensége.

[35] A Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítéletében azt fejtette ki, hogy ha az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rég Ptk. 239. § (2) bekezdés].

[36] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében kifejtettekre is figyelemmel az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre jutott, hogy a szerződésben a korlátlan árfolyamkockázat viselésének a felperesre telepítéséről szóló feltételek nem világosak, nem érthetőek, nem átláthatóak, továbbá a felek viszonyában a felperes hátrányára egyensúlytalanságot okoznak, mert az I. és II. rendű alperes jóhiszemű eljárása esetén az átláthatóság követelményét a felperessel szemben tiszteletben tartva észszerűen nem számíthatott arra, hogy a felperes az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot. A hivatkozott

feltételek ezért a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek és ebből az okból a régi Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek, ezért az egész szerződés érvénytelen, amit az ítéletábra a régi Pp. 213. § (3) bekezdése alapján közbenső ítélettel megállapított.

[37] A kezelési költséggel kapcsolatban idézte az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítéletében foglaltakat. Rámutatott, hogy annak 45. és 54. pontja szerint önmagában az, hogy a kezelési költség ellenében nyújtott szolgáltatásokat a szerződések nem részletezik, kiszámítási módját nem magyarázzák, nem jelenti azt, hogy az azokhoz kapcsolódó feltételek nem felelnek meg az átláthatóság követelményének, amennyiben a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege észszerűen érthető vagy levezethető a teljes szerződésből. A 43. pont értelmében ugyanakkor a bankkal szemben hátrányos helyzetben lévő fogyasztó számára a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellegének az összességében értékelt szerződésből levezethetőnek kell lennie.

[38] Az ítéletábra megítélése szerint a szerződés nem tüntette fel a fogyasztó felperes számára átlátható jelleggel, hogy melyek a kezelési költség fizetési kötelezettségét megalapozó indokok. Erre tekintettel nem tudott megfelelő döntést hozni arról, hogy a pénzügyi intézmény által devizában nyilvántartott kölcsön összegének 2,04%-ában meghatározott átalányköltség reális-e, annak indokoltsága számára nem volt ellenőrizhető. Kifejtette, hogy a kezelési költség nem díj, hanem költség, ami a fogalmából adódóan az alperesek oldalán a felperes érdekében felmerült indokolt kiadás. Költségként a fogyasztó érdekében felmerült valóságos kiadások számíthatók fel, annak a kiadásnak a fogyasztó általi megtérítése viszont nem követelhető, ami kizárólag a hitelező érdekében álló tevékenységgel áll összefüggésben, illetve ami a hitelező alapvető szerződéses kötelezettségének és az ehhez tartozó törvényi kötelezettség teljesítésével kapcsolatos.

[39] A kölcsönszerződés esetén a szolgáltatás ellenértéke az ügyleti kamat, ezen túlmenően költség csak az abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a bank a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó szolgáltatást nyújt. Ilyen többlétszolgáltatás azonban a perbeli szerződésből és az I. és II. rendű alperesek előadásából sem következik. A régi Hpt. 2. számú melléklet 10.2.a. pontjában, valamint a 10.3. pontjában foglaltak szerint a kamat, mint ellenszolgáltatás ellenében, és kizárólag ennek az ellenében végzett pénzkölcsön nyújtás magában foglalja a hitelképesség vizsgálatával, a hitel- és kölcsönszerződések előkészítésével, a folyósított kölcsönök nyilvántartásával, figyelembe kísérésével, ellenőrzésével, a behajtással kapcsolatos intézkedéseket is. A régi Hpt. említett értelmező rendelkezéseiből tehát az következik, hogy a 10.3. pontban megjelölt és az alperes által a kezelési költség alapjául állított szolgáltatásokat a pénzkölcsön nyújtás magában foglalja, aminek ellenszolgáltatása az ügyleti kamat.

[40] A kezelési költség fogalmát a jogszabályok nevesítik, a kamaton túlmenően költség azonban csak abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a pénzügyi intézmény a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó, a fogyasztó érdekében álló szolgáltatást nyújt. A szerződés teljesítése során az I. és II. rendű alperesnek keletkezhetnek adminisztratív kiadásai, ezek azonban a bank saját üzleti kockázatába tartozó olyan működési költségek, amelyeket átalánydíj formájában sem terhelhet a fogyasztóra. A kezelési költség tőketartozás, illetve az év elején fennálló tőketartozás százalékos mértékében való meghatározása nem lehet indokolt, hiszen ha merül is fel a fogyasztó érdekében nyújtott tevékenység ellenében az alperesnek költsége, az nem

függhet a folyósított kölcsön összegétől, Magyarországon működő pénzintézet esetében pedig a költség devizában való felszámítása és nyilvántartása bizonyosan indokolatlan.

[41] Mindebből következik, hogy a szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatásról szóló szerződési feltétel jelentős egyensúlytalanságot eredményezett a felek viszonyában, és alappal feltételezhető, hogy egyedi megtárgyalás esetén a felperes ilyen tartalmú szerződési kikötést észszerűen nem fogadott volna el. Mindezek alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre jutott, hogy a kezelési költség kikötéséről szóló feltételek is tisztességtelenek.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[42] Az I. és II. rendű alperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyást kérték. Állították, hogy a jogerős ítélet sérti a régi Pp. 206. § (1) bekezdését, a fogyasztói irányelv 3. cikk (1) bekezdését, 4. cikk (2) bekezdését, a régi Ptk. 209. § (1), (4) bekezdéseit, 209/A. § (2) bekezdését, 523. § (1) és (2) bekezdését, a régi Hpt. 203. § (6) bekezdését, (7) a) pontját, 2. számú melléklet III.7. pontját, I.10.3. pontját, valamint a 2/2014. PJE határozat 1. pontját.

[43] Álláspontjuk szerint a másodfokú bíróság okszerűtlenül és jogszabálysértően állapította meg, hogy felperesnek nem állt elegendő idő rendelkezésére ahhoz, hogy a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat mibenlétének és a kockázat gazdasági következményeit megértse és megismerje, továbbá azt is, hogy a korlátlan árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses rendelkezések nem felelnek meg a világosság és érthetőség követelményének, és azok a régi Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek. Ugyancsak jogszabálysértő módon állapította meg a másodfokú bíróság, hogy kezelési költség kikötéséről szóló feltételek nem világosak és nem érthetőek, továbbá a szerződő felek viszonyában a jóhiszeműség követelményét sértve egyensúlytalan helyzetet teremtenek, ezért tisztességtelenek.

[44] A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokból okszerűtlen következtetést vont le, így ítélete sérti a régi Pp. 206. § (1) bekezdését, amikor azt állapította meg, hogy a kockázatteltáró nyilatkozat tartalmát a közjegyző előtt történt szerződéskötés során ismerte csak meg a felperes. A felperes a szerződéskötéskor teljes mértékben tisztában volt azzal, hogy az általa igényelt hitelkonstrukció kapcsán milyen kockázatokkal kell számolnia, hiszen a perbeli esetben az árfolyamkockázat tartalmáról és annak esetleges hatásairól, következményeiről az I. és II. rendű alperesek két különböző időpontban is tájékoztatták az adósokat. Első ízben a szerződéskötést megelőzően, a hitelkérelem benyújtásakor a felperes által is aláírt „Kockázatteltáró nyilatkozat devizában nyilvántartott lakás- és jelzálog típusú hitelekhez kapcsolódóan” elnevezésű okiratban, majd ezt követően a felperes által 2008. április 15. napján aláírt perbeli Kölcsönszerződés V.4. pontjában adtak tájékoztatást. Hangsúlyozták, hogy kétséget kizáróan igazolták, hogy a kockázatteltáró nyilatkozat a hitelkérelmi adatlap kitöltésével került egyidejűleg aláírásra. Ezt támasztja alá a hitelügyintéző tanúvallomása is.

[45] A kockázatfeltáró nyilatkozat aláírásának és a hiteligénylésnek a pontos dátuma ugyan nem állapítható meg az okiratokból, sem a tanúvallomásból, azonban az biztosan kijelenthető, hogy a hiteligénylés időpontja – a hitelkérelem 2. sz. mellékletét képezte a kockázatfeltáró nyilatkozat – szükségszerűen megelőzte a kölcsönszerződés aláírásának a dátumát.

[46] Amennyiben pedig nem bizonyították, hogy a hitelkérelemi dokumentáció részét képezte a kockázatfeltáró nyilatkozat, akkor a felperesi állítás alapján az állapítható meg, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát a közjegyző előtt történt szerződéskötés előtt ismerte meg a felperes, ebben az esetben álláspontjuk szerint a szerződéskötéssel egyidejűleg kapott tájékoztatás is megfelel a kellő időben történő tájékoztatás követelményének.

[47] A jogerős közbenső ítélet azt megfelelően rögzíti, hogy: „A kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázatnak a felperesre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie”. Azt viszont már tévesen állapítja meg, hogy a korlátlan árfolyamkockázatról szóló rendelkezések nem lehettek a felperes számára világosak és érthetőek. E megállapítás jogszabálysértő és ellentmond a Kúria joggyakorlatának. A Kúria ugyanis az alperesi – jelen perben alkalmazottal azonos tartalmú – kockázatfeltárást már többször vizsgálta, és azt minden esetben megfelelőnek ítélte a felülvizsgálati kérelemben részletesen felsorolt eseti döntéseiben. Véleményük szerint a perbeli tájékoztatás megfelelt az EUB irányadó joggyakorlatának, továbbá a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa Jpe. I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatában foglalt szempontoknak is.

[48] Kifejtették végül, hogy a jogerős ítélet a régi Ptk. 523. § (1) bekezdésébe, a régi Hpt. 2. számú melléklet III.7. pontjába, I.10.2.a. és I.10.3. pontjába ütköző módon és a Kúria által kialakított joggyakorlattal ellentétesen állapította meg, hogy az általuk a kezelési költség alapjául állított szolgáltatásokat a pénzkölcsönnyújtás magában foglalja, aminek az ellenszolgáltatása az ügyleti kamat. E jogszabályi rendelkezések megfelelő értékelése alapján arra a következtetésre lehet jutni, hogy a kamat az adós által az igénybe vett kölcsön használatáért, kockázatáért fizetendő pénzösszeg, azaz a főszolgáltatásnak (kölcsönnyújtás) az ellenértéke, azonban nem feltétlenül foglalja magában a kölcsönnyújtáshoz kapcsolódó valamennyi tevékenység ellenértékét. A kezelési költség a kamattal szemben – ahogyan elnevezése is mutatja – költségjellegű hiteldíj, amely alapvetően a hitelnyújtónak a hitelnyújtással kapcsolatos adminisztrációs költségeit hivatott fedezni. Az egyes hitelnyújtók hiteladminisztrációja eltérő tartalmú lehet, ezért általános fogalmi meghatározást a szerződések erre nem tartalmaznak, ugyanakkor a szakirodalom egyértelműen ilyenként határozza meg a kezelési költséget. A kamat a nyújtott hitel szolgáltatásának ára, a kezelési költség pedig a tevékenység érdekében felhasznált eszközök, munka és egyéb termelési tényező pénzben kifejezett értéke. A banki gyakorlatban hitelek esetén a kezelési költség adminisztrációs költségátalány. Hivatkoztak a Kúria Gfv.30.294/2021/7-II. számú és Pfv.21.356/2021/5. számú ítéleteiben kifejtettekre.

[49] Hivatkoztak arra is, hogy az I. rendű és II. rendű alperes a kölcsön nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével és ellenőrzésével kapcsolatos tevékenységét tartalmazza a peranyag részévé tett Üzletszabályzat II.4.6. pontja, amely szerint a hitelező tájékoztatni köteles az adóst a hitelszámlára történt jóváírásokról és terhelésekről, valamint minden ügyleti év végén

elszámolást küld. Tájékoztatja az adóst arról is, hogy a következő ügyleti évtől milyen összegű törlesztő részletet tartozik fizetni. A perbeli kölcsönszerződés I.1. pontja és III.2. és 3. pontja tartalmazza továbbá az I. rendű és II. rendű alperes kölcsön nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével és ellenőrzésével kapcsolatos további tevékenységeit is.

[50] Álláspontjuk szerint a kezelési költség mögött álló, és a felülvizsgálati kérelemben is felsorolt tevékenységek nem különböztethetők meg aszerint, hogy egyesek csak az I. és II. rendű alperes, míg mások csak a felperes érdekében végzett tevékenységek. A kölcsön nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével és ellenőrzésével kapcsolatos intézkedések kivétel nélkül mindkét fél érdekében végzett tevékenységeket foglalnak magukban, ami sem Kúria, sem pedig az EUB előtti eljárásokban nem került kétségbe vonásra.

[51] A perbeli szerződéses kikötés megfelel az átláthatóság, a jóhiszeműség és az egyensúly hármaskörének követelményének, így a kikötés tisztességtelensége nem állapítható meg. A kezelési költség devizában való meghatározása, valamint annak százalékos formában történő felszámítása semmilyen módon nem befolyásolja az erről szóló rendelkezések világosságát és érthetőségét, így ennek e kikötés tisztességtelenségének vizsgálata során nincs relevanciája.

[52] Az egyensúly/arányossági feltétel körében, vagyis annak vizsgálatához, hogy a felperes terhére a kezelési költség felszámításával nem alakult ki jelentős egyenlőtlenség, elsődlegesen a szerződéskötéskori piaci kamatokat kell figyelembe venni, a piaci kamatok megállapításához pedig támpontot nyújt az olyan hasonló kondíciókkal rendelkező kölcsönszerződésekben felszámított átlagos kamatmérték, amelyben kezelési költséget nem költöttek ki, a kamat és a kezelési költség együttes átlagos mértéke, valamint a THM mértéke. [Kúria Gfv.VII.30.197/2019/13.]. A Kúria Gfv.VII.30.088/2020/10. számú ítéletének [36] pontjában is egyértelműen rögzítette, hogy „Az arányosság vonatkozásában azt szükséges vizsgálni, hogy a kamat és a kezelési költség együttesen olyan mértéket ér-e el, amely az adott időben alkalmazott piaci kamatszintet jelentősen meghaladja.” Az I. és II. rendű alperes e döntésekben megfogalmazott követelménynek megfelelően igazolta, hogy a perbeli kölcsönszerződésben kikötött kamat (4,95 %) és kezelési költség (2,04%) együttes mértéke (6,99%) a szerződéskötés időpontjában, vagyis 2008. áprilisában alkalmazott piaci hitelköltség mértéket (7,92 %) nem haladta meg, így az nem alapozza meg az aránytalan eltolódást a felperes terhére. A felperest a kezelési költséggel együtt sem terhelte az akkori hitelezési piaci viszonyokhoz képest aránytalan mértékű hiteldíj (kamat és kezelési költség).

[53] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályában fenntartását kérte annak helyes indokai alapján.

A Kúria döntése és jogi indokai

[54] A Kúria a jogerős közbenső ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[55] A felülvizsgálati eljárás tárgyát az árfolyamkockázat viselését kizárólag a felperesre és a III. rendű alperesre telepítő szerződéses rendelkezések, valamint a kezelési költségre vonatkozó szerződéses kikötés tisztességtelenségének a vizsgálata képezte.

[56] Az I. és II. rendű alperesek a felülvizsgálati kérelmükben megalapozottan hivatkoztak az árfolyamkockázat mibenlétével és összefüggéseivel, továbbá a kezelési költséggel kapcsolatban a felperes részére világos és érthető tartalommal adott tájékoztatásra, és ebből következően a perbeli szerződés árfolyamkockázat viselésére és kezelési költségre vonatkozó feltételei tisztességtelenségének és a szerződés ezen okokból felmerülő érvénytelenségének a hiányára.

[57] A konkrét esetben az ügyben eljáró bíróságok közül a törvényszék foglalt állást jogszabálysértés nélkül, az ügyben releváns iratok tartalmának a helyes értékelésével és az irányadó bírósági gyakorlatnak megfelelően a perbeli szerződésnek az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződési feltétel átláthatóságáról, amellyel a Kúria egyetértett. A vizsgált tájékoztatás mindenben megfelel a 2/2014. PJE határozatban, valamint az EUB vonatkozó joggyakorlatában kifejtett szempontoknak. Az elsőfokú ítélet helytálló indokainak megismétlése nélkül a Kúria a következők kiemelését tartja szükségesnek.

[58] A jogerős közbenső ítélet ebben a körben az elsőfokú bírósággal egyezően abból helytállóan indult ki, hogy a perbeli árfolyamkockázati tájékoztatás tartalmi megfelelőségét az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat és a szerződés tartalma alapján kellett megítélni. Ezen megállapításával azonban ellentétesen – és így tévesen – tulajdonított e körben jelentőséget az alperes elnök-vezérigazgatója „2008. februárjában tett nyilatkozatának”, valamint a hitelezők képviselője által a szerződéskötést megelőzően rendelkezésre bocsájtott – az abban szereplő árfolyamon számított – „hitelajánlatnak”. Ezek önmagukban és együttesen sem voltak ugyanis alkalmasak annak a bizonyítására, hogy a felperes az I. és II. rendű alperestől az írásbeli szerződésben és kockázatfeltáró nyilatkozatban szereplő tájékoztatással szemben olyan tájékoztatást kapott volna, amelyből alappal gondolhatta, hogy az ügyletnek nincs árfolyamkockázata, vagy az nem őt, vagy nem teljes mértékben őt terheli.

[59] A fentiekből következően az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás tartalmi megfelelőségét a felperes által is aláírt perbeli szerződés rendelkezései és kockázatfeltáró nyilatkozat írásbeli tartalma alapján kellett megítélni.

[60] A Kúria elsőként utal arra, hogy az I. és II. rendű alperes perbelivel megegyező szerződéses feltételeit és azonos tartalmú tájékoztatását már több ügyben is vizsgálta, és azt világosnak és érthetőnek találta, amiből az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltételek tisztességes jellegére következtetett (Gfv.VII.30.072/2020/9., Gfv.VII.30.438/2019/13., Gfv.VI.30.314/2020/17., Pfv.I.21.135/2020/6.). A szerződésbe foglalt és a külön okiratban adott tájékoztatást értékelve megállapította, abból egyértelműen, világosan kitűnt az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül vizsgálva, hogy az árfolyamkockázat valós, az jelentős lehet, és az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terheli. A fogyasztóra nézve kedvezőtlen árfolyamváltozással reálisan kell számolni, az jelentős is lehet, ami a fogyasztó fizetési kötelezettségeit jelentősen megnövelheti. Olyan rendelkezése az írásbeli tájékoztatásnak nem volt, amelyből a fogyasztó alappal következtethetett volna arra, hogy az árfolyamkockázat vállalásának van felső határa, illetőleg, hogy azt nem kizárólag ő viseli.

Ahogy arra a Kúria a 6/2013. PJE határozatban is rámutatott, az árfolyamkockázat mértékéről a pénzügyi intézményt nem terhelte tájékoztatás, hiszen az előre kimutathatatlan volt. E tájékoztató alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, átlagos fogyasztó felmérhette az árfolyamváltozásnak a szerződés teljesítésére kiható lehetséges következményeit, és a személyi, vagyoni viszonyaira vonatkozó akár jelentős hatását.

[61] A Kúria figyelemmel volt a fentieken túl arra is, hogy Jogegységi Panasz Tanácsa a 2021. november 22-én hozott és a Magyar Közlöny 2021. évi 243. számában 2021. december 28-án közzétett Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozata (a továbbiakban: JPE határozat) értelmében a 2/2014. PJE határozat 1. pontja (Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen) azzal a kötelező (kiegészült) értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet (JPE határozat elvi tartalom, 34. pont).

[62] Az I. és II. rendű alperes tájékoztatója fenti elveknek való megfeleléséről a Kúria a PJE határozatot követően szintén állást foglalt már (Gfv.VI.30.243/2021/9., Pfv.II.20.065/2023/4.), amelyre tekintettel az előzőekben megjelölt egyedi ügyekben folytatott joggyakorlata a PJE határozatot követően is kötelező erejűként hivatkozható.

[63] A felperes sem a keresetben, sem a felülvizsgálati kérelemben nem hivatkozott a Kúria által korábban még nem vizsgált szempontra, amely megalapozhatta volna a kialakult joggyakorlatától való eltérést. A korlátlan árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan az I. és II. rendű alperes részéről nyújtott tájékoztatás ezáltal teljesítette a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelményét, ebből következően nem volt megállapítható a főszoolgáltatást megállapító szerződéses kikötés tisztességtelensége, ez okból a perbeli kölcsönszerződés érvénytelensége [régi Ptk. 209. §].

[64] A másodfokú bíróság az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás tisztességtelenségét azon okból is megállapíthatónak találta, hogy az álláspontja szerint nem megfelelő időben történt. A felülvizsgálati kérelem ebben a körben a bizonyítékok jogszabálysértő mérlegelése miatt, a régi Pp. 206. § (1) bekezdése szerint állította a jogerős közbenső ítélet jogszabálysértő jellegét. Ennek körében a felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében önmagában arra helytállóan hivatkozott, hogy a felülvizsgálati eljárásban – a felülvizsgálati kérelem rendkívüli perorvoslat jellegéből következően – általában nincs helye a bizonyítékok ismételt egybevetésének és felülmérlegelésének. A jogerős ítélet ugyanakkor az egységes bírói gyakorlat szerint megalapozatlannak tekinthető a tényállás megállapítása körében és emiatt felülbírálnak jogszabálysértés miatt a régi Pp. 206. §-a alapján, akkor, ha a megállapított tényállás iratellenes, ami önmagában a jogerős ítéletnek a felülmérlegelés

tilalmát áttörni engedő hibája. E feltétel pedig a perbeli jogerős közbenső ítélet tekintetében az alábbiak szerint fennállt.

[65] A jogerős közbenső ítélet a jogi indokolás részében, a kellő idő követelmények teljesülése szempontjából lényeges tények számbavétele körében mindenekelőtt iratellenesen tartalmazza, hogy nem volt peradat a felperes által korábban kötött deviza alapú szerződésből származó megfelelő tapasztalatra, hiszen magában a jogerős közbenső ítélet tényállási részében is szerepel helyesen, a valóságnak megfelelően, hogy a perbeli szerződés célja a felperesnek és a III. rendű alperesnek az Erste Bank Hungary Nyrt.-vel mint hitelezővel szemben fennálló svájci frank kölcsöntartozása egy összegben való törlesztése volt. Ezt maga a perbeli szerződés is rögzíti, és a felperes is beszélt a hitelkiváltási célról az elsőfokú eljárásban személyes meghallgatása során.

[66] Szintén ebben a körbe tartozó mérlegelendő kérdés volt, hogy a felperes valójában mikor kapta meg és írta alá a perbeli kockázatfeltáró nyilatkozatot. Abban egyetértett a Kúria a jogerős közbenső ítéletben foglaltakkal, hogy azt az I. és II. rendű alperesek a perben nem tudták igazolni, hogy a felperes a kockázatfeltáró nyilatkozatot már a hitelkérelem benyújtásakor aláírta volna. Azt ugyanakkor a jogerős ítélet iratellenesen tartalmazza ([65] bekezdésében), hogy a felperes azt állította volna, hogy annak „aláírására nem volt idő”, hiszen a felperes ilyen tartalmú nyilatkozatot a perben egyáltalán nem tett, nem vitatta, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírta.

[67] A perben a személyes meghallgatása során a 2017. április 28-án tartott tárgyaláson egyértelműen azt a nyilatkozatot tette, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot a perbeli szerződés megkötése előtt írta alá. Utóbb a felperes – a jogi képviselője útján – a perben tett ettől eltérő tartalmú nyilatkozatot is, ugyanakkor a személyes meghallgatását tartalmazó jegyzőkönyv (43.099/2016/7. számú) kijavítását nem kérte. Ebből következően az közokiratként tartalmazza a felperes fenti nyilatkozatát, amivel szemben szintén iratellenes a jogerős közbenső ítéletnek az a megállapítása is, hogy a felperes a „szerződéskötés során” ismerte meg a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát. A jogerős közbenső ítélet ezt meghaladóan figyelmen kívül hagyta a felperes azon nyilatkozatát is a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése során, hogy a perbeli szerződés megkötését több hónapos egyeztetés előzte meg, és nem tulajdonított kellő súlyt az I. rendű alperes hitelügyintézője által ebben a körben tett tanúvallomásnak sem.

[68] Mindezek alapján a Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság a fenti iratellenes megállapítások alapján tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes részére nem állt elegendő idő az árfolyamkockázatok mibenlétének a megismerésére. Ebben a kérdésben a Kúria az ügyben eljáró elsőfokú bíróság mérlegelő tevékenységével értett egyet, amely a fenti iratellenes megállapítások nélkül jutott arra a következtetésre, hogy a perbeli tájékoztatásra megfelelő időben került sor, figyelemmel a perben rendelkezésre álló bizonyítékokra.

[69] Mindebből következően a Kúria megítélése szerint az árfolyamkockázat és lehetséges következményeinek megismerésére, viselésének felvállalására elegendő idő állt a felperes rendelkezésére. Nem merült fel peradat arra – a felperes ilyenre maga sem hivatkozott –, hogy a szerződés megkötésekor, a közjegyzői okirat aláírásakor bármilyen kérdése, aggálya merült volna fel az árfolyamkockázattal összefüggésben. Az ebben a körben megnyilvánuló esetleges

mulasztása, gondatlan eljárása pedig – az I. és II. rendű alperes helytálló felülvizsgálati érvelésének és az elsőfokú bíróság helyes megállapításának megfelelően – nem eshet a vele szerződő I. és II. rendű alperes terhére.

[70] Figyelemmel arra, hogy az I. és II. rendű alperes tájékoztatása a kifejtettek értelmében világos és érthető volt, amelynek a megfelelő idejű megismerhetősége is biztosított volt a felperes számára, a deviza alapú szerződés jellegadó szolgáltatásának minősülő, az árfolyamkockázatot a felperesre mint fogyasztóra telepítő rendelkezésre nem alkalmazhatók a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések [2/2014. PJE határozat 1. pont]. A kifejtettek miatt a jogerős közbenső ítélet az árfolyamkockázati tájékoztatás megítélése tekintetében sérti a régi Ptk. 209. § felülvizsgálati kérelemben hivatkozott rendelkezését.

[71] A felülvizsgálati eljárással még érintett kezelési költséggel kapcsolatosan a Kúria a jogerős közbenső ítéletben foglaltakkal szemben szintén az elsőfokú bírósággal értett egyet, egyetértve az elsőfokú ítéletnek az ebben a körben részletesen kifejtett indokaival, amelyekre a jogerős közbenső ítéletben foglaltakkal szemben, azok megisméltése nélkül a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó régi Pp. 254. § (3) bekezdése alapján visszautal.

[72] Az elsőfokú ítélet helyes megállapításai mellett a Kúria azt emeli ki, hogy amennyiben a szerződésben a főszolgáltatás mellett további nevesített mellékszolgáltatások is kikötésre kerülnek, akkor e mellékszolgáltatások ellenértéke a kamat mellett további fizetési kötelezettségként kiköthető azzal, hogy a régi Hpt. 2. számú mellékletének I.10.3. pontjában meghatározott nem önálló, hanem a hitelezési tevékenységhez tipikusan hozzátartozó szolgáltatások ellentételezéseként akkor tisztességes, ha egyrészt megfelel a ténylegesség elvének, és a nyújtott szolgáltatással egyenértékű az ellenszolgáltatás, másrészt a főszolgáltatásként kikötött ellenszolgáltatásnak (az ügyleti kamatnak) erre tekintettel arányosan csökkennie kell, hogy a kikötés ebben az értelemben is megfelelően az arányosság követelményének.

[73] A perbeli szerződési kikötés e követelményeknek eleget tesz. A kezelési költség tekintetében a Kúria a jogerős közbenső ítélettel szemben azt emeli ki, hogy a kezelési költség az adott esetben a folyósítás után, a teljes futamidő alatt rendszeresen felmerülő, a tartozás nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével, ellenőrzésével, és a felperes mindezek miatti tájékoztatásával kapcsolatban felmerülő intézkedések ellenértéke. Ezek az I. és II. rendű alperesi szolgáltatások pedig azonosíthatók a perbeli szerződés és üzletszabályzat felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott pontjaiból. Azt pedig az I. és II. rendű alperesek igazolták a perben, hogy a perbeli kölcsönszerződésben kikötött kamat és kezelési költség együttes mértéke (6,99%) a szerződéskötés időpontjában alkalmazott piaci hitelköltség mértéket (7,92 %) nem haladta meg, vagyis a kezelési költség és kamat együttes hatásukat illetően is arányos.

[74] A Kúria megítélése szerint pedig önmagában az, hogy az kezelési költséget az I. és II. rendű alperes átalányjelleggel a devizában nyilvántartott kölcsönösszeg százalékos mértékében határozta meg, nem eredményezi annak tisztességtelenségét, mert amennyiben az a szerződéskötés idején elérhető hasonló kondíciójú kölcsönökhöz képest nem jelentett a felperesre nézve többletkötelezettséget, illetve egyéb hátrányt, úgy alappal feltételezhető,

hogy azt a felperes egyedi megtárgyalást követően is elfogadta volna. A Kúria a kezelési költség ilyen meghatározását más döntéseiben sem találta tisztességtelennek (Gfv.VII.30.088/2020/10.; Gfv.VI.30.294/2021/7.; Gfv.VI.30.448/2021/7.).

[75] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős közbenső ítéletet a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[76] A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 209. § (1) bekezdés, 209/A. §.

A döntés elvi tartalma

[77] A Kúria közzétett határozataiban már vizsgált, az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselését előíró szerződéses feltétel tisztességtelenségének hiánya.

Záró rész

[78] A Kúria az eredményes felülvizsgálati kérelemre tekintettel a felülvizsgálati eljárásban és a másodfokú eljárásban is pervesztes felperest a régi Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az I. és II. rendű alperesek áfát is magában foglaló ügyvédi munkadíjból, továbbá a megfizetett 70.000 forint felülvizsgálati eljárási illetékből álló fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költségeinek megfizetésére. A Kúria az előbbieket összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. §-a alapján a becsatolt megbízási szerződés figyelembevételével a kifejtett jogi képviselési tevékenységgel arányos összegben határozta meg.

[79] A Kúria a felperes illetékfeljegyzési joga folytán meg nem fizetett fellebbezési eljárási illeték viseléséről az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 78. § (4) bekezdése, valamint az Itv. 74. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó, a bírósági eljárásban a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM. rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1) bekezdése, továbbá a polgári és közigazgatási bírósági eljárás során meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetéséről szóló 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (1) bekezdése alapján határozott. A Kúria az IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján tájékoztatja a felperest, hogy az illetéket az Állami Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára kell megfizetniük, megfizetése során közleményként fel kell tüntetni: a Kúria megnevezését, a Kúria e határozatának ügyszámát és a fizetésre kötelezésre kötelezett adóazonosító számát. A Kúria az IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján figyelmezteti a felperest, ha az illetéket annak esedékességekor nem fizeti meg, az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései szerinti késedelmi pótlékot kell fizetnie.

[80] Az ítélet elleni felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

[81] A Kúria a döntését tárgyaláson hozta meg.

Budapest, 2023. május 9.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Bajnok István s.k. előadó bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelül: